

„Macskák”

Kiállítás
— tömeggel

Macskák! Itt lehet meg nézni, nincs mese, hirdetik. Ha nem tudnám, hogy Szegeden, a Technika Házában, és nem a budapesti Madách Színházban tolongok a pénztár előtt, azt hihetném, hogy az a bizonyos világszám-musical macskái mutatkoznak be, hiszen egymásba ér a — retikülünk...

Macskakiállítás — tömeggel. Őszintén bevallom, fele ekkora érdeklődésre sem számítottam, s íme, a türelmesen tovaaraszó nézőket látva rájöttem: szeretjük az állatokat. A városi ember díszhal-, papagáj-, aranyhőrcsög-, tengerimalac-tartó kedve, kutyához, macskához ragaszkodó természetigénye fejeződik ki az ilyenfajta „állati” bemutatók meghökentető látogatottságában. Nemrégiben az egyik legsikeresebb kamaratárlatnak könyvelhette el a Móra Ferenc Múzeum a Kovács Sándor Tibor gyűjteményéből rendezett lepkekiállítást, egymás lábát taposták a nézők a háborzongatóan „igazi” kottorékkutya-versenyen, most pedig? Szerény hírveréssel tudtul adják, hogy macskákat lehet látni, és tessék...

Jó, jó, perzsamacskákat, amelyeknek nálunk még közel sincs olyan ismertségük, kedveltségük, tenyésztési hagyományuk, egyszóval kultu-

szuk, mint adáz ellenségeiknek, a kutyáknak, de mégis csak macskák. Vagy nem is annyira „csak”?

A királyi eleganciával kettec tetejéről mindenkit lenéző kék szemű számit, a hófehér, a kék, a szürke, a sárga, a „bikolor”-tarka, a teknőcirtarka, a kék-füst, a kékrém színvariációkat mutató bundás perzsamacskákat nézve az ember elgondolkodik a természet ezerarcúságán és a tenyésztők kedv játékosságán,

és nem kevés tudatosságán. Azon, hogy állatszeretet és divat (szín és minta szerint változik), hobbi és üzlet (a 3 ezerért gazdára találó kiscicák exportcikkeknek is megállják helyüket), genetikai érdeklődés és... küzdelem a magány ellen. Mindmind összetalálkozik, ha az ember nem felejt el, az állatnak nem lehet hazudni: a létével, a lényével maga is hat az emberre. Nevel. Erzelemre. I. Zs.

Kissori évtizedek (10.)

„Adócsalók” és más szorgalmasok

„Míg téveszelnők voltam, addig kitarítottak, de mikor kijöttém onnét, úgy rontottak rám a progresszív adóval, mint az éhes hiénák”.

— Valamikor tanyaközpontot akartak Kissorból is, Gátsorból is — mondja Szógi Mihály. — Ki is mérték harminc szép, sarkos portát. Aztán abamaradt az egész. Kijött az illetékes, azt mondta, három falut akarok, vagy egyet, de azt rendeset. Nem lehetett itt építeni, engem is megbüntettek, mikor újraépítettem a házat. Mindig azt akartam, hogy ne menjenek el innét a fiatalok. A tanyaóra annak idején azért költöztek ki az emberek, hogy a munkájuk közelében legyen a lakásuk. Nagyon szíven találta a lényegét az állam, mikor rájött, hogy a házikertekben, háztájiban mennyi értékes árut lehet termelni, ha hagyják. Na már most: ha szükség van erre a zöldségre és gyümölcsre, akkor nem kellett volna innen elüldözni a fiatalokat, hanem megengedni, hogy itt is emberi körülményeket teremtsenek maguknak.

— Mivel üldözték el őket? Nem maguktól mentek? — Mikor már kezdték összeszedni magukat az emberek, akkor kezdődött a progresszív adó. En is beleestem, mert itt lakott a fiam, együtt gazdálkodtunk és egybeszámoltak mindent. Míg téveszelnők voltam, addig kitarítottak, de mikor kijöttém onnét, úgy rontottak rám a progresszív adóval, mint az éhes hiénák. Akkor már évtizede párttag voltam, előtte 12 évig téveszelnők, a legnehezebb időkben — ez mind nem számított. Védeni szerettem volna mindig ezt a részt, úgy is csúfoltak, hogy én vagyok a kissori polgármester.

A tanyai emberek máig sem felejtették el az a néhány évet, míg legjobban erőszakoskodtak a progresszívven emelkedő jövedelemadóval. A legtöbb felháborodást nem az adó ténye okozta, hanem a végrehajtás módszerei; amelyek ak-

kor is nélkülözték a nyilvánosságát, a társadalmi kontrollt. Akivel barátságban voltak az adósok, annak elfogadták a saját bevallását, akármennyi jövedelme volt is, akire meg rászálltak, annak annyit becsültek, amennyit akartak. Volt ahol összeadták a kukorica árát, meg a disznókét, hiába mondta a parasztember, hogy ő csak egyszer kap azért pénzt, mert a disznó megesi a kukoricát. Másutt arra hivatkozva tették különbséget, hogy akinek a mintagazdaságába elvitték a szemlélőni érkező kiküldötteket, megelették, megittatták, attól nem lenne ildomos még adót is kérni. Inkább ezek részét is kivetették a szegényebbre. De ez sem mindenütt volt jellemző. Szógi Mihály például épp azt fájjalja, hányszor vendégeskedtek a téveszelnők, akik később aztán kimutatták a foguk fehérjét.

— Föl voltam jelentve, mint adócsaló — meséli. — Amikor megkaptam az idézést, kérdeztem az elnököt meg a párttitkárt, mi ez. Úgy tettek, mintha semmiről sem tudnának. Azt mondják, tán vettél valamit a jugóktól. Mondom, nem abból élek én. Bementem aztán a megyére, ott mondták, hogy adócsalásért jelentettek föl. Ki is jöttek, vallattak, mi termett, mennyi termett. Itt ordítottak velem a kertben, hogy hazudok. A fiam már alig tudott uralkodni magán, én csendesítettem, hogy ki ne lökje őket az udvarról. Mondtam nekik, szépen köszönök meg a 12 évi szolgálatomat.

Szógi Mihály sem maradt adós, ő pedig följelentette az adószedőket, hogy kenőpénzért mérséklék, vagy elengedik a progresszív adót. Azt mondja, vizsgálta is egy ideig a rendőrség, de senki sem tudja, mire jutottak, egyszer hirtelen abbahagyták. A progresszív adó akkor is nagyot fordított a felemelkedő Kissor sorsán, ha néhány év múlva eltöröl-

ték. Szógiék példájára nem egyedülálló, sokan, többek közt Bíró Józsefnek is fizeteni kényszerültek, s elgondolkozni, érdemes-e szorgalmasnak lenni. — Én nem szidtam az adósokat, emberségesek voltak, a felszámolható kiadásaimat még meg is toldották, de így is 28 ezer forintot kellett fizetni. Hazajöttek a gyerekek, barackot termeltünk, bikát hizlaltunk, úgy nézett ki, egyenesben vagyunk. Hanem amikor ki kellett fizetni az adót, azt mondtam, ha ez így megy tovább, megint kopaszon maradunk. El is mentek a gyerekek más munkát keresni, s nem csak ők, hanem nagyon sokan, akkori fiatalok. És ezek már soha nem jönnek vissza, az unokák meg még kevésbé, hogy folytassák a gazdálkodást.

Tanács István
(A befejező rész
következik)

Hallom, hogy...

... nagy megkönnyebbüléssel tette le a telefonkagylót a minap a Szeged Tourist egyik ügyfele. „Végre célhoz értem” — mondta, mikor az idegenforgalmi hivatalban fölvilágosították: jó helyen jár, ha Szeged környéki tanyát szeretne bérelni két hétre. A hölgy ugyanis hónapok óta hallja, hogy így a tanyai turizmus, úgy a jó falusi levegő, de hogy hol is kaphatna pontos címet, árajánlatot és részletes tájékoztatást, azt csak hosszasan nyomozás után sikerült kiderítenie.

Pedig, ha föl hívja a Tourinformot (azok kedvéért, akik nem tudják: a bp.-i 179-800-as számot), hamarabb megtalálhatta volna idei nyaralása színelvét. Mindegy most már, az ügy szerencsés véget ért. Az esetet — mint jellemzőt — Párkányi Gyulától, a Szeged Tourist helyettes vezetőjétől hallottam. Meg azt

is, hogy az idén kielégítő ugyan üdülőtanyáik, bérelt falusi házaik forgalma, de... De az eddigi sikereket, hogy évente megkétszereződött a Csongrád megyei tanyákon üdülők száma, az idén nem tudják ismételni. „Pedig még senki nem panaszkodott az árak miatt.” No, ezt készséggel elhíhetjük, hiszen a legolcsóbb 180 forint személyenként és naponta, de a legdrágább is csak 600 forint. (Persze ott már herendi étkezéslet van a tálalóban, és medence az udvarban, — kezdtem viccelődni, de ráfizettem: tényleg így van...)

Egyébként az idén 14 tanyában 60–70 vendéget tudnak egyidejűleg elhelyezni —, s érdekes módon inkább a külföldiek érdeklődését látják a Szeged Touristnál élénkülőknek. Talán odakint jobb a magyar idegenforgalom propagandája...? P. K.

Az építész drámája, avagy világszám a periferián

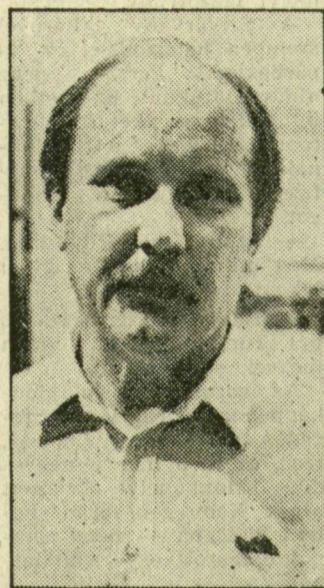
Aki kérdez: a közönség — Aki válaszol: Makovecz Imre

(Makovecz Imre, a magyar építész „fenegyereke” az idén ötvenéves. Eddigi főművét, a sárospataki művelődési házat a Nemzetközi Építész Szövetség Kairóban tartott januári kongresszusa az elmúlt években megválasztott legjelentősebb 10 épület közé sorolta. Ő fémjelzi a „szerves építészeti” néven ismert törekvéseket. Lehet munkáit csodálni és elvetni, vitatkozni és párbeszédet folytatni vele, csak egyet nem lehet — közömbösnek lenni iránta. A Szegedi Ünnepi Hetek egyik fontos kiállítását rendezte meg az újszegedi November 7. Művelődési Ház, amikor Makovecz Imre munkásságának keresztmetszetét közönség elé tárta. Szerencsés ötletként a tárlatnyitót követően az érdeklődők találkozhattak az eredeti gondolkodású, szenvedélyesen nyitott alkotóval. A beszélgetést Novák István építész-tervező, a MÉSZ helyi csoportjának titkára vezette. A kérdések döntő részét a közönség tette fel. Ebből a párbeszédből válogattam a következő részeket.)

— Milyen közegben nevelkedett, milyen hatások alakították, formálták fejlődését? — Rendkívül fontosnak tartom a neveltetést. Minden gyereknek el kell sajátítania azokat a kötelező evidenciákat, amelyek birtokában építményük tekinthető. Ehhez elengedhetetlenül szükséges a harmonikus család, a szülőik társadalmilag hitelesített kapcsolatai egymáshoz és más emberekhez. Ebből a közegből szerezhető meg az az élelátás, megismerési erő és szeretet, amely mai körülményeink között egyre nélkülözhetetlenebb. Hálával gondolok szüleimre, akik eleven és inspiráló környezetet teremtettek számomra.

— Ahhoz a nemzedékhez tartozik, melynek tagjai a pályakezdés, az öntudatra ébredés időszakában éltek meg 1956 társadalmi-politikai földindulását. Ezenkívül milyen hatások határozták meg építészeti tájékozódását?

— Annak az 1956-os ősznek az eseményei egyik pillanatról a másikkra felnőttek érezték az akkor húszévesek nemzedékét. Élménye mindenképpen katartikus és meghatározó, generációs vízválasztó. Óriási lendítőerő: jelentett Rudolf Steiner antropozófiájának megismerése valamint az organikus építészeti atyjának, Frank Lloyd Wrightnak munkássága Steiner eredeti szellemisége

és Wright belső törvényszerűségeket kibontó, az adott-ságokban rejlő elemek továbbfejlesztésén alapuló, a szervező, öntörvényű megfogalmazásra törekvő példája összekapcsolódott bennem. Elkezdtem keresni saját fajtam paraszti környezetének lényegét. Megnyitott egy nagy-szerű világ a messzi múltban, melynek napja a föld mélyén ragyog, s ahol igazi internacionális kulturális örökség rejtőzködik. Ennek pedig mi vagyunk a letéteményesei, itt a Kárpát-medencében. Ebből alakult ki az az irányzat, melyet szerves, vagy eleven építészetnek nevezek. Ez nem stílári kérdés, hanem gondolkodásmód, emberi tartás, magatartásforma, szellemi és morális probléma közvetlen környezetünkkel szemben. Ha nem lenne olyan elkoptatott a szó, azt is mondhatnám, hazaszeretet kérdése.

— Milyen esélyei vannak a kor magyar építésének elképzelési megvalósítására?

— Már a pálya kezdetén sem tudtam beállni a sorba, fogaskereke lenni a hagyományos tervezővállalati struktúrában. Éreztem, hajlalom és kedvem egyaránt

az elevebb épületek felé irányít. Tapasztalnom kellett, miként kezdődött a szellemi panelesítés, miként teremtett ez a koncepció technikai-technológiai bázist, hogyan születtek meg a panelvárosok egyenépületei, bennük egyenlétekekkel, a környezeti kényszerpályák szűkszerű traumáival, atomizál: és neurotikus alaphangulataival. En megtehettem, hogy ebben nem vettem részt, de a magyar építészek döntő többségének drámája ott van, hogy a tervezőirodáknak 6–7 ezer forintért nem várják — várhatják — el tőlük képességeik mozgósítását, nem határozzák meg viselkedésüket, helyüket a társadalom koordinárendszerében, nem ismerik fel a súlyosan sérült beteg gócotok — vagy szemel hunynak fölötté. Otthon azután sokan 10 ezerért magánházakat terveznek, kettős tudatuk lesz, lassan eladják magukat, s minden esetben a könnyebb ellenállást választják. Ebben rejlik az építész drámája, s ettől függ, milyen lesz a magyar építészeti, milyen az ország képe.

— Neve és munkássága ismert nemcsak itthon, de külföldön is. Elismerések, díjak, szakmai értékelések igazolják törekvéseinek létjogosultságát és munkáinak kvalitásait. Mégis azt mondta, periférián dolgozik.

— Valóban, így van, s ez talán természetes is ebben a hazai struktúrában. Az utóbbi évek építészete a bizonyíték arra, hogy a legértékesebb szakmai gondolatok a periferián — Portugáliában, Svédországban, Írországban — születtek. Ennek a helyzetnek és az ebből következő magatartásformának a nagy ellentmondása az, hogy pillanatnyilag nem tud reális alternatívát adni annak a társadalomnak, amelyért aggodízik.

T. L.

Rugalmasabban, gyorsabban

A vaskohászat félévi mérlege

A vaskohászati vállalatok legfőbb törekvése, hogy a hazai feldolgozóipar alapanyag-ellátását folyamatosan és az igényeknek megfelelően biztosítsák. Az év eleji gondok óta sokat javult a helyzet, a kohászati üzemek több szervezési intézkedéssel meggyorsították az iparvállalatok rendeléseinek fogadását, például az Ózdi Kohászati Üzemekben módosították az eddigi rendelés-visszaigazolósi rendszert, s ezáltal rugalmasabban és gyorsabban alkalmazkodnak a vevők változó igényeire. Az üzemek a második félévben komoly erőfeszítéseket tesznek az export növelésére is, elsősorban hengerelt áruból kívánják bővíteni a kivitelét.

A Magyar Vas- és Acélipari Egyesülésnél elmondották: a szokatlanul hideg tél okozta anyagellátási zavarok és az energiakorlátozás miatt összesen 1,6 milliárd forint értékű volt a termelés kiesés. A félév során nyersvasból 1,38 millió tonnát, nyersacélból 1,8 millió tonnát, hengerelt áruból pedig 1,4 millió tonnát állítottak elő az üzemek, általában 2–2,5 százalékkal kevesebbet, mint tavaly ilyenkor. Első-

szorban a nagy olvasztókban és az acélművekben volt jelentős feldolgozóipar alapanyag-ellátását folyamatosan és az igényeknek megfelelően biztosítsák. Az év eleji gondok óta sokat javult a helyzet, a kohászati üzemek több szervezési intézkedéssel meggyorsították az iparvállalatok rendeléseinek fogadását, például az Ózdi Kohászati Üzemekben módosították az eddigi rendelés-visszaigazolósi rendszert, s ezáltal rugalmasabban és gyorsabban alkalmazkodnak a vevők változó igényeire. Az üzemek a második félévben komoly erőfeszítéseket tesznek az export növelésére is, elsősorban hengerelt áruból kívánják bővíteni a kivitelét.

Az egyesülés vezetői az első félév körülményeit figyelembe véve úgy ítélik meg, hogy az éves termelési és értékesítési feladatok teljesíthetők. Kérték a vállalati kollektívákat, hogy vállalásait a legfontosabb célokra: összpontosítsák. A dolgozók munkáját segítik a kohászati üzemekben összeállított intézkedési tervek, amelyek az elmaradások pótlására is irányulnak.

(MTI)